

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturta palāta)

2018. gada 25. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2002/47/EK – Finanšu nodrošinājuma līgumu izpilde – Maksātnespējas procesa uzsākšana pret finanšu nodrošinājuma ņēmēju – Nodrošinājuma izpildes notikuma īstenošanās – Finanšu nodrošinājuma iekļaušana maksātnespējīgā parādnieka mantā – Pienākums prasījumus apmierināt vispirms no finanšu nodrošinājuma

Lieta C-107/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 24. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 3. martā, tiesvedībā

“Aviabaltika” UAB

pret

likvidējamo **“Ūkio bankas” AB**.

TIESA (ceturta palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents), tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*], E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 18. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- “Aviabaltika” UAB vārdā – *E. Baranauskas, advokatas*,
- “Ūkio bankas” AB vārdā – *T. Bairašauskas* un *D. Ušinskaitė-Filonovienė, advokatai*,
- Lietuvas valdības vārdā – *K. Dieninis* un *D. Kriaučiūnas*, kā arī *L. Bendoraitytė* un *R. Butvydytė*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Rius* un *A. Nijenhuis*, kā arī *A. Steiblytė*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 12. aprīļa tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/47/EK (2002. gada 6. jūnijs) par finanšu nodrošinājuma līgumiem (OV 2002, L 168, 43. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/44/EK (2009. gada 6. maijs) (OV 2009, L 146, 37. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 2002/47”), 4. panta 1. un 5. punktu, kā arī 8. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp “*Aviabaltika*” UAB un “*Ūkio bankas*” AB par kredītiestādes *Ūkio bankas* iesniegto maksājuma pieteikumu pret *Aviabaltika*, izpildot starp tām noslēgtos nodrošinājuma līgumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2002/47 3. apsvērumā ir noteikts:

“Jāizveido Kopienas režīms, kas piemērojams nodrošinājumiem, kas sniegti vērtspapīru un skaidras naudas veidā (še turpmāk saukti par finanšu nodrošinājumiem) gan atbilstīgi galvojuma tiesībām, gan atbilstīgi īpašumtiesību nodošanas tiesībām, ieskaitot atpirkšanas līgumus (*repos*). Šis režīms veicinās finanšu tirgus integrāciju un ienesīgumu, kā arī Kopienas finanšu sistēmas stabilitāti un, tādējādi, pakalpojumu sniegšanas brīvību un kapitāla brīvu apriti finanšu pakalpojumu vienotajā tirgū. Šī direktīva jo īpaši attiecas uz divpusējiem finanšu nodrošinājuma līgumiem.”

- 4 Šīs direktīvas 2. panta “Definīcijas” 1. punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- c) “līgums par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā” ir līgums, saskaņā ar kuru nodrošinājuma devējs nodod nodrošinājuma ņēmējam vai par labu tam nodrošinājumam paredzēto finanšu nodrošinājumu un saglabā visas vai ierobežotas īpašumtiesības, vai arī pilnas tiesības uz šiem aktīviem, kad tiek nodibinātas attiecīgās galvojuma tiesības;

[..]

- f) “attiecīgās finansiālās saistības” ir saistības, ko nodrošina ar finanšu nodrošinājuma līgumu un kas dod tiesības saņemt skaidras naudas izmaksu un/vai finanšu instrumentu saņemšanu.

[..]

- j) “likvidācijas process” ir kopīgs process, kurā tiek realizēti aktīvi un attiecīgie ieņēmumi pēc vajadzības sadalīti starp kreditoriem, akcionāriem vai dalībniekiem un kurš paredz administratīvas vai tiesu iestādes iejaukšanos, ieskaitot gadījumus, kad šis kopīgais process tiek izbeigts ar mierizlīgumu vai kādu līdzīgu pasākumu, neatkarīgi no tā, vai tā pamatā ir vai nav maksātnespēja un vai tas ir brīvprātīgs vai obligāts;

[..]

l) “izpildes notikums” ir līguma pārkāpums vai kāds cits līdzīgs notikums pušu starpā, kam īstenojoties saskaņā ar finanšu nodrošinājuma līgumu vai tiesību normām nodrošinājuma ņēmējs ir tiesīgs realizēt vai pārņemt finanšu nodrošinājumu vai stājas spēkā noslēguma ieskaita noteikums;

[..].”

5 Saskaņā ar minētās direktīvas 4. pantu “Finanšu nodrošinājuma līgumu izpilde”:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka – īstenojoties nodrošinājuma izpildes notikumam – nodrošinājuma ņēmējs var realizēt jebkuru finanšu nodrošinājumu, kas sniegts saskaņā ar finanšu nodrošinājuma līgumu, atbilstoši vienam no turpmāk norādītajiem darbības aprakstiem un noteikumiem minētajā līgumā:

[..]

b) skaidru naudu – attiecīgo summu izmantojot ieskaitā vai attiecīgo saistību dzēšanai;

[..]

4. Uz darbībām finanšu nodrošinājuma īstenošanai, kas paredzētas 1. punktā, ievērojot noteikumus, par ko panākta vienošanās līgumā par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, neattiecas pienākums:

a) iepriekš paziņot par nodomu realizēt nodrošinājumu;

[..]

5. Dalībvalstis nodrošina, lai finanšu nodrošinājuma līgums varētu stāties spēkā saskaņā ar tā noteikumiem neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju vai nodrošinājuma ņēmēju ir sākts vai tiek turpināts likvidācijas process vai sanācijas pasākumi.

[..].”

6 Minētās direktīvas 8. pantā “Dažu maksātnespējas normu nepiemērošana” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis gādā par to, lai finanšu nodrošinājuma līgumu, kā arī finanšu nodrošinājumu saskaņā ar šādu līgumu nevarētu pasludināt par spēkā neesošu vai spēku zaudējušu vai anulētu tikai tāpēc, ka finanšu nodrošinājuma līgums ir stājies spēkā vai finanšu nodrošinājums ir sniegts:

a) likvidācijas procesa vai sanācijas pasākumu sākšanas dienā, tomēr pirms rikojuma vai sprieduma pasludināšanas šajā sakarā; vai

b) kādā laikposmā, kas noteikts pirms šāda procesa vai pasākumu sākšanas un definēts, atsaucoties uz šo sākšanu vai pieņemšanu vai uz rikojuma vai sprieduma paziņošanu, vai uz kādu citu darbību, kas veikta vai īstenojusies iepriekšminētā procesa vai pasākumu gaitā.

2. Dalībvalstis gādā par to, lai gadījumā, kad finanšu nodrošinājuma līgums noslēgts likvidācijas procesa vai sanācijas pasākumu sākšanas dienā, bet pēc sākšanas brīža, vai šajā laikā stājusies spēkā kāda finansiāla saistība vai finanšu nodrošinājumam paredzēta skaidra nauda vai finanšu instrumenti, tam būtu tiesisks spēks un tas būtu saistošs trešām personām, ja nodrošinājuma ņēmējs var pierādīt, ka nav zinājis un nav varējis zināt par šāda procesa vai pasākumu sākšanu.

[..].”

Lietuvas tiesības

- 7 *Lietuvas Republikas finansinio uztikrinimo susitarimų įstatymas* (Lietuvas Republikas Likums par finanšu nodrošinājuma līgumiem, turpmāk tekstā – “Lietuvas likums par finanšu nodrošinājuma līgumiem”), ar kuru tika transponēta Direktīva 2002/47, 2. panta 8. un 32. punktā ir noteikts:

“8. “Finanšu nodrošinājuma līgums bez ķīlas īpašumtiesību nodošanas” – līgums, ar ko ķīlas devējs iesniedz ķīlasņēmējam finanšu ķīlu vai tam par labu nodrošina nodrošināto finanšu saistību pret ķīlasņēmēju izpildi, tomēr visas vai ierobežotas īpašumtiesības uz finanšu ķīlu saglabājas tās devējam.

[..]

32. “Nodrošinātās finanšu saistības” – saistības, kuru izpilde garantēta ar finanšu nodrošinājuma līgumu un kuras piešķir tiesības pieprasīt samaksāt naudu un/vai piešķirt finanšu instrumentus un/vai ar šādiem finanšu instrumentiem saistītu mantu. [..]”

- 8 Lietuvas likuma par finanšu nodrošinājuma līgumiem 9. panta 3. un 8. punktā ir paredzēts:

“3. Finanšu saistību piespiedu izpildes gadījumā ķīlasņēmējam ir tiesības finanšu ķīlu, kas iesniegta saskaņā ar finanšu nodrošinājuma līgumu bez ķīlas īpašumtiesību nodošanas, ņemot vērā šajā līgumā paredzētos nosacījumus, vienpusēji realizēt šādos veidos:

[..]

2) skaidras naudas gadījumā – attiecīgo summu izmantojot ieskaitā vai dzēšot nodrošinātās finanšu saistības;

[..]

8. Finanšu nodrošinājuma līgums stājas spēkā tajā noteiktajos termiņos, neraugoties uz ķīlasdevēja vai ķīlasņēmēja likvidācijas procesu vai reorganizācijas pasākumu piemērošanu.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 9 2011. gada 10. oktobrī un 2012. gada 16. augustā *Aviabaltika* un kredītiestāde *Ūkio bankas* noslēdza divus finanšu nodrošinājuma līgumus (turpmāk tekstā – “2011. un 2012. gada līgumi”), uz kuru pamata nodrošinājumi tika sniegti *Aviabaltika* līgumpartneriem. *Aviabaltika* pati nodrošināja savas saistības ar līdzekļiem uz tās vārda atvērtā kontā *Ūkio bankas*.
- 10 2011. un 2012. gada līgumos bija paredzēts, ka šajā kontā ieskaitītie līdzekļi, kā arī šo līdzekļu atmaksas prasījums tiek nodots bankai kā ķīla, nodrošinot no šiem līgumiem izrietošo saistību pareizu izpildi, un tie bija jākvalificē kā finanšu nodrošinājums saskaņā ar Lietuvas likumu par finanšu nodrošinājuma līgumiem.
- 11 *Ūkio bankas* pēc tam noslēdza šķērsgarantiju līgumus ar *Commerzbank AG*, saskaņā ar kuriem *Commerzbank* izsniedza nodrošinājumus *State Bank of India*, kura savukārt tos izsniedza šo nodrošinājumu gala saņēmējiem, proti, *Aviabaltika* līgumpartneriem. Kā nodrošinājumu *Ūkio bankas* noguldīja līdzekļus *Commerzbank* izsniegtā nodrošinājuma apmērā.
- 12 2013. gada 2. maijā *Kauno apygardos teismas* (Kauņas apgabaltiesa, Lietuva) uzsāka maksātnespējas procesu pret *Ūkio bankas*.

- 13 Tā kā *Aviabaltika* nebija izpildījusi saistības pret saviem līgumpartneriem, saskaņā ar 2011. un 2012. gada līgumiem izsniegto nodrošinājumu saņēmējiem, *Commerzbank* 2014. gada 12. martā bija spiesta izpildīt savas šķērsgarantiju līgumos paredzētās saistības un debitēja daļu no *Ūkio bankas* līdzekļiem, kas bija noguldīti kā nodrošinājums.
- 14 2014. gada 28. oktobrī *Kauno apygardos teismas* (Kauņas apgabaltiesa) atļāva *Ūkio bankas* pasīvos iekļaut *Aviabaltika* prasījumu, ko veidoja šai bankai nodotie līdzekļi kā finanšu nodrošinājums saskaņā ar 2011. un 2012. gada līgumiem.
- 15 Daļu no *Commerzbank* veiktajiem atskaitījumiem *Ūkio bankas* kompensēja nevis no līdzekļiem, kas bija nodoti saskaņā ar šo *Aviabaltika* sniegto nodrošinājumu, bet no atlīdzības, kas bija saņemta atbilstoši Lietuvas tiesību aktiem par noguldījumu apdrošināšanu un kas bija noguldīta citā *Aviabaltika* kontā. Pēc tam tā lūdza piespriest *Aviabaltika* atmaksāt tai atlikumu, kas saskaņā ar 2011. un 2012. gada līgumiem bija vēl maksājams pēc veiktās kompensēšanas, kā arī procentus.
- 16 Ar 2015. gada 14. decembra spriedumu *Kauno apygardos teismas* (Kauņas apgabaltiesa) šos pieteikumus apmierināja. Ar 2016. gada 31. maija lēmumu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas apelācijas tiesa) atstāja šo spriedumu negrozītu. Šīs tiesas ir nospriedušas, ka 2011. un 2012. gada līgumi ietvēra vienošanos par finanšu nodrošinājumu, kura priekšmets bija līdzekļi, kas kreditēti *Aviabaltika* vārdā atvērtā kontā šajā bankā. Tās uzskatīja, ka pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas pret *Ūkio bankas* šie līdzekļi nonāca maksātnespējīgā parādnieka mantā un bankas tiesības ar tiem rīkoties bija ierobežotas ar aizliegumu izpildīt jebkādas saistības, kuras tai nebija šī procesa uzsākšanas datumā, ievērojot šīs jomas valsts tiesību aktus. *Aviabaltika* vērsās *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) ar kasācijas sūdzību.
- 17 Iesniedzējtiesa skaidro, ka *Aviabaltika* un *Ūkio bankas* noslēdza līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā Direktīvas 2002/47 2. panta 1. punkta c) apakšpunkta nozīmē un ka nodrošinājuma izpildes notikums ir noticis pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas pret nodrošinājumaņēmēju, proti, šajā gadījumā *Ūkio bankas*. Šajā ziņā tā izvirza jautājumu, vai šo nodrošinājumu varētu izpildītņēmējs, lai tas no nodrošinājuma devēja, proti, *Aviabaltika*, varētu atgūt savu prasījumu, kas ir radies, šai pēdējai neizpildot saskaņā ar līgumu nodrošinātās finanšu saistības.
- 18 *Aviabaltika* apgalvo, ka, lai atgūtu tās prasījumu, *Ūkio bankas*, pamatojoties uz Direktīvu 2002/47, īpaši tās 4. pantu, ir jāizmanto līdzekļi, kas tai nodoti saskaņā ar minēto nodrošinājumu, nevis citi tai piederoši aktīvi. *Aviabaltika* turklāt uzskata, ka, ja tiktu apmierināti *Ūkio bankas* pieteikumi, tā šos līdzekļus nevarētu atgūt maksātnespējas procesa ietvaros un praktiski tai būtu otrreiz jāmaksā šai bankai finanšu nodrošinājuma summa. *Ūkio bankas* turpretī uzskata, ka saskaņā ar valsts tiesību normām banku un maksātnespējas jomā šie līdzekļi ir nonākuši maksātnespējīgā parādnieka mantā un tie nevar tikt izmantoti, lai segtu pašas parādus. Tā piebilst, ka atbilstoši šai direktīvai tai kā finanšu nodrošinājumaņēmējai ir tiesības, nevis pienākums izmantot šajā ziņā nodotos līdzekļus un tā var izvēlēties atgūt savu prasījumu no citiem *Aviabaltika* aktīviem.
- 19 Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju bankas kontā esošo līdzekļu nodošana finanšu nodrošinājuma vajadzībām nozīmēja, ka nodrošinājumā tiek dots šo līdzekļu atmaksas prasījums, bet šo līdzekļu īpašumtiesības tikušas nodotas bankai. Turklāt valsts tiesību normas banku un maksātnespējas jomā, uz kurām ir pamatojušās pirmās instances un apelācijas tiesa, esot piemērojamas situācijai pamatlietā, tostarp aizliegums izpildīt jebkādas saistības, kas vēl nav tikušas izpildītas maksātnespējas procesa uzsākšanas datumā, un tas liedzot šo nodrošinājumu īstenot unņēmējam to efektīvi izmantot. Šī tiesa uzsver, ka gadījumā, ja devējam nodrošinātās finanšu saistības ir jānomaksā no citiem tās aktīviem šādas neizpildes dēļ, tas praktiski pārkāptu maksātnespējas noteikumus, cenšoties atgūt minēto nodrošinājumu.

20 Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 2002/47 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir pienākums noteikt tādu tiesisko regulējumu, kuru piemērojot, finanšu nodrošinājums nenonāktu nodrošinājumaņēmēja (bankrotējošās bankas) bankrota mantā? Citiem vārdiem sakot, vai dalībvalstīm ir pienākums noteikt tādu tiesisko regulējumu, lai nodrošinājumaņēmējs (banka) varētu *de facto* apmierināt savu prasījumu, kurš nodrošināts ar finanšu nodrošinājumu (proti, bankas kontā esošiem līdzekļiem un prasījuma tiesībām uz tiem), lai gan finanšu nodrošinājuma izpildes notikums ir īstenojies pēc tam, kad jau ir uzsākts nodrošinājumaņēmēja (bankas) likvidācijas process?”
- 2) Vai Direktīvas 2002/47 4. panta 1. un 5. punkts sistēmiski ir jāinterpretē tādējādi, ka nodrošinājuma devējam ir piešķirtas tiesības prasīt, lai nodrošinājumaņēmējs (banka) nodrošinātā prasījuma izpildei vispirms izmantotu nodrošinājumu (bankas kontā esošus līdzekļus un prasījuma tiesības uz tiem), un noteikts attiecīgs nodrošinājumaņēmēja pienākums par sava prasījuma segšanu, neraugoties uz likvidācijas procesu, kas uzsākts pret nodrošinājumaņēmēju?
- 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, bet nodrošinājuma devējs apmierina nodrošinājumaņēmēja nodrošināto prasījumu no citas savas mantas, – vai Direktīvas 2002/47 normas, it īpaši tās 4. un 8. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka izņēmums no vienlīdzīgas attieksmes pret maksātnespējīga nodrošinājumaņēmēja (bankas) kreditoriem būtu attiecināms uz nodrošinājuma devēju un ka finanšu nodrošinājuma atgūšanai nodrošinājuma devējam būtu prioritāte attiecībā pret citiem kreditoriem maksātnespējas procesā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 21 Uz dodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2002/47 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā dalībvalstīm ir noteikts pienākums pieņemt noteikumus, kuros tāda finanšu nodrošinājumaņēmējam, kas izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, savu prasījumu, kurš ir radies nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, ir ļauts atgūt no šī nodrošinājuma, ja nodrošinājuma izpildes notikums ir noticis pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas pret šoņēmēju.
- 22 Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietā aplūkotais finanšu nodrošinājums ir nonācis tāņēmēja, maksātnespējīgā parādnieka, *Ūkio bankas* mantā un valsts tiesībās paredzētā izpildes aizlieguma dēļ šis nodrošinājums nevarēja tikt izpildīts, lai efektīvi garantētuņēmēja prasījuma atgūšanu. Līdz ar to izrādās, ka šādas situācijas dēļ nodrošinājuma devējam praktiski tiek radīts pienākums šī nodrošinājuma summu otrreiz samaksātņēmējam, kas ir maksātnespējas procesā.
- 23 Vispirms no Direktīvas 2002/47 4. panta 5. punkta viennozīmīgi izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums paredzēt tiesisku regulējumu, saskaņā ar kuru finanšu nodrošinājuma līgums varētu stāties spēkā saskaņā ar tā noteikumiem neatkarīgi no tā, vai pret nodrošinājuma devēju vai nodrošinājumaņēmēju ir sāks vai tiek turpināts maksātnespējas process. Šis noteikums skaidri attiecas uz abām līguma pusēm, neieviešot nošķirumu attiecībā uz līguma izpildi atkarībā no šāda procesa uzsākšanas pret vienu vai otru pusi.

- 24 Turpinājumā runājot par Direktīvas 2002/47 vispārējo sistēmu un mērķiem, būtu jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 3. apsvērumu tās mērķis ir veicināt finanšu tirgus integrāciju un ienesīgumu, kā arī finanšu sistēmas stabilitāti Eiropas Savienībā. Šim nolūkam ar šo direktīvu ir izveidots režīms, kura mērķis ir ierobežot administratīvās formalitātes, kas jāveic personām, kuras izmanto finanšu nodrošinājumu, ko aptver šīs direktīvas piemērojuma joma, stiprināt šo nodrošinājumu tiesisko noteiktību, nepiemērojot tiem dažus noteikumus nacionālo maksātnespējas tiesību jomā, lai saglabātu finansiālo stabilitāti un ierobežotu domino efektu gadījumā, kad kāda finanšu nodrošinājuma līguma puse nepilda savus pienākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 10. novembris, *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 23. punkts).
- 25 Šajā kontekstā, ievērojot minētās direktīvas 4. panta 1. punktu, kurā ir noteikts, ka finanšu nodrošinājuma galvojuma veidā ņēmējam ir jābūt tiesībām realizēt to vienā no šajā tiesību normā aprakstītajiem veidiem, Tiesa ir nospriedusi, ka šis režīms tādējādi sniedz priekšrocību finanšu nodrošinājumam salīdzinājumā ar citiem nodrošinājuma veidiem, uz kuriem nav attiecināma šīs direktīvas piemērošanas joma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 10. novembris, *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 25. un 50. punkts).
- 26 Jāprecizē, ka lietā, kurā tika taisīts minētais spriedums, Tiesai tika vienīgi jautāts, vai Direktīva 2002/47 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā šo nodrošinājumu ņēmējiem dod tiesības tos izpildīt neatkarīgi no maksātnespējas procesa uzsākšanas pret nodrošinājuma devēju. Tomēr, tā kā, ievērojot šā sprieduma 23. punktā teikto, šīs direktīvas 4. panta 5. punktā nav paredzēta atšķirība atkarībā no maksātnespējas procesa uzsākšanas pret nodrošinājuma devēju vai ņēmēju, minētā direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to izveidotais režīms arī finanšu nodrošinājumu ņēmējiem dod tiesības izpildīt šos nodrošinājumus neatkarīgi no maksātnespējas procesa uzsākšanas pret tiem.
- 27 Līdz ar to, kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumā 85. punktā, lai veicinātu Savienības finanšu sistēmas stabilitāti, Direktīvā 2002/47 ir paredzēts izveidot īpašu juridisku režīmu finanšu nodrošinājuma līgumam.
- 28 Tāda šīs direktīvas 4. panta 5. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru finanšu nodrošinājums galvojuma veidā kļūtu neiedarbīgs tādēļ, ka pret nodrošinājuma ņēmēju tiek uzsākts maksātnespējas process, liedzot tam faktiski atgūt savu prasījumu no šī nodrošinājuma un nodrošinājuma devējam praktiski radot pienākumu samaksāt ņēmējam otrreiz minētā nodrošinājuma summu, būtu pretrunā gan šā panta formulējumam, gan Direktīvas 2002/47 mērķiem. Šāda interpretācija lielā mērā laupītu šādam līgumam tā iedarbību un atkarībā no gadījuma varētu radīt finanšu grūtības šim devējam, kas ir pretēji mērķim ierobežot domino efektu gadījumā, kad kāda līguma puse nepilda savas saistības.
- 29 Vēl līdzīgi ģenerālvokāta teiktajam secinājumā 59. un 60. punktā būtu jāpiebilst, ka, tā kā Direktīvas 2002/47 4. panta 5. punktā nav precizēts veids, kādā būtu jāgarantē finanšu nodrošinājuma lietderīgā iedarbība neatkarīgi no maksātnespējas procesa uzsākšanas, dalībvalstīm ir jāparedz piemēroti līdzekļi šādas lietderīgās iedarbības garantēšanai, un viens no tiem varētu būt tāds, ka finanšu nodrošinājums nenonāk nodrošinājuma ņēmēja mantā.
- 30 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/47 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā dalībvalstīm ir noteikts pienākums pieņemt noteikumus, kuros tāda finanšu nodrošinājuma ņēmējam, kas izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, savu prasījumu, kurš ir radies nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, ir ļauts atgūt no šī nodrošinājuma, ja nodrošinājuma izpildes notikums ir noticis pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas pret šo ņēmēju.

Par otro jautājumu

- 31 Uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2002/47 4. panta 1. un 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda nodrošinājuma ņēmējam, kas ir izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, ir pienākums savu prasījumu, kurš ir radies ar šo līgumu nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, atgūt vispirms no šī nodrošinājuma.
- 32 Pirmām kārtām, runājot par minētā 4. panta formulējumu, būtu jānorāda, ka šā panta 1. punktā minētā frāze “nodrošinājuma ņēmējs var realizēt” nozīmē, ka finanšu nodrošinājuma izpildes gadījumā ņēmējam drīzāk ir iespēja, nevis pienākums šo nodrošinājumu realizēt. Turklāt minētā panta 1. un 5. punktā lietotais formulējums “atbilstoši noteikumiem minētajā līgumā” un “saskaņā ar tā noteikumiem” liecina par prioritāti, kāda ar Direktīvu 2002/47 ir piešķirta līguma noteikumiem.
- 33 Kā jau būtībā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumu 74. punktā, tādējādi šķiet, ka šīs tiesību normas mērķis ir vērsts uz finanšu nodrošinājuma līguma prioritāru izpildi atbilstoši līguma noteikumiem, par ko puses ir vienojušās.
- 34 Otrām kārtām, runājot par Direktīvas 2002/47 4. panta 1. un 5. punkta kontekstu, būtu jākonstatē, ka šīs direktīvas 2. panta 1. punkta l) apakšpunkta formulējums, kurā “izpildes notikums” ir definēts kā “līguma pārkāpums vai kāds cits līdzīgs notikums pušu starpā”, kam īstenojoties “nodrošinājuma ņēmējs ir tiesīgs realizēt” finanšu nodrošinājumu, apstiprina pušu starpā panāktās vienošanās noteikumu nozīmi. Tas izriet arī no citu šīs direktīvas normu formulējuma, piemēram, tās 4. panta 4. punkta, kurā ir atsauce uz “noteikumiem, par ko panākta vienošanās līgumā par finanšu nodrošinājumu”.
- 35 Šādos apstākļos Direktīvas 2002/47 4. panta 1. un 5. punkts ir vērsts uz to, lai finanšu nodrošinājums, pilnībā ievērojot šā sprieduma 24. punktā atgādinātos direktīvas mērķus, tiktu prioritāri izpildīts atbilstoši noteikumiem, par kuriem puses ir vienojušās.
- 36 Vēl būtu jānorāda – šis jautājums nav atrisināts līguma noteikumos, no tā mērķiem izriet, ka nodrošinājuma ņēmējam savs prasījums vispirms ir jāatgūst no šim nolūkam izveidotā nodrošinājuma, iekams tas vēršas pret citiem devēja aktīviem. Proti, šāda prasība, ciktāl tā nodrošinājuma devējam praktiski ļauj otrreiz nemaksāt šā nodrošinājuma summu atbilstoši parāda apmēram, pēc būtības ļauj izvairīties no domino efekta nodrošinājuma ņēmēja maksātnespējas gadījumā.
- 37 Konkrētāk, attiecībā uz pamatlietā aplūkojamo situāciju no līgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtās informācijas, īpaši 2011. un 2012. gada līgumu 6.3. punkta, runājot par finanšu nodrošinājumu, kurš “garantē klienta saistību, kas rodas saskaņā ar līgumu, pienācīgu izpildi attiecībā pret banku”, šķiet izrietam, ka nodrošinājuma ņēmējam savs prasījums vispirms ir jāatgūst no finanšu nodrošinājuma, iekams tas vēršas pret citiem devēja aktīviem, tomēr tas būtu jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 38 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/47 4. panta 1. un 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda nodrošinājuma ņēmējam, kas ir izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, nav pienākuma savu prasījumu, kurš ir radies ar šo līgumu nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, atgūt vispirms no šī nodrošinājuma.

Par trešo jautājumu

- 39 Uzdotot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2002/47, īpaši tās 4. un 8. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tāda nodrošinājuma devējs, kas ir izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, savu prasījumu, kurš ir radies nodrošināto finanšu saistību neizpildes

dēļ, ir atguvis no citiem nodrošinājuma devēja aktīviem, nevis no šī nodrošinājuma, šim devējam ir piešķirama prioritāte attiecībā pret citiem kreditoriem maksātnespējas procesā saistībā ar šoņēmēju, lai prasījumu varētu atgūt.

- 40 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pamats prejudiciāla jautājuma uzdošanai ir nevis iespēja uzklaut konsultatīvu viedokli par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet vajadzība faktiski iztiesāt lietu, kas saistīta ar Savienības tiesībām (spriedums, 2016. gada 10. novembris, *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Šajā ziņā, kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumu 93. punktā, strīds pamatlietā ir starp *Ūkio bankas* un *Aviabaltika* par to starpā noslēgto 2011. un 2012. gada līgumu izpildi, bet tas neattiecas uz *Ūkio bankas* maksātnespējas procesa norisi. No lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtās informācijas neizriet, ka iesniedzējtiesā pret šo banku būtu celta pretprasība par finanšu nodrošinājuma restitūciju, ne arī tas, ka iesniedzējtiesai būtu jāizlemj jautājumi par *Aviabaltika* prasījuma atgūšanu no *Ūkio bankas* saskaņā ar šo nodrošinājumu attiecīgajā maksātnespējas procesā.
- 42 Turklāt šajā lūgumā nav norāžu par tādu valsts tiesību normu esamību vai to saturu, ko atkarībā no Tiesas atbildes iesniedzējtiesa vajadzības gadījumā varētu piemērot, lai atrisinātu tajā izskatāmo strīdu, un kam būtu kāda ietekme uz kreditoru secību minētajā procesā.
- 43 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka trešais jautājums ir hipotētisks un tāpēc tas ir jāuzskata par nepieņemamu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 44 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lem par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/47/EK (2002. gada 6. jūnijs) par finanšu nodrošinājuma līgumiem, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/44/EK (2009. gada 6. maijs), 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā dalībvalstīm ir noteikts pienākums pieņemt noteikumus, kuros tāda finanšu nodrošinājumaņēmējam, kas izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, savu prasījumu, kurš ir radies nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, ir ļauts atgūt no šī nodrošinājuma, ja nodrošinājuma izpildes notikums ir noticis pēc maksātnespējas procesa uzsākšanas pret šoņēmēju.
- 2) Direktīvas 2002/47, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2009/44, 4. panta 1. un 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda nodrošinājumaņēmējam, kas ir izveidots ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, nav pienākuma savu prasījumu, kurš ir radies ar šo līgumu nodrošināto finanšu saistību neizpildes dēļ, atgūt vispirms no šī nodrošinājuma.

[Paraksti]